

בעלמא לצבע שחור? והאמת המאושרת ע"י חכמת החימיה היא, שהרכבה חימית היא בחינת **יצירה חדשה**, ששני החמרים הקודמים התלכדו והפכו לדבר חדש, וכל חלקיק מהחומר החדש מכיל בתוכו את הסגולות הנראות מעתה בחומר זה. א"כ פשוט הדבר, שהחומר החימי המוזלף אף שהיה קודם חסר צבע הוא מעתה ג"כ שחור כעין הדיו. ומאחר שחומר זה שהוזלף הרי הוא **מעל** הדיו הקודם, ה"ז ממש כמו דיו ע"ג דיו שמיתלי תלי הפמ"ג בשתי הדעות שבשו"ע לענין המעביר קולמוס לשמה וכנ"ל, שלדעת המכשיר שם פוסל הכא. כי מה בכך שלפני כן לא היה דיו, השתא מיהת דיו הוא, וצריך בו כל דיני כתיבה שא"כ ה"ז מבטל התחנות להני דעות האוסרות בדיו וכנ"ל. ואעפ"י שהאחרונים האריכו לתמוה על הפמ"ג, כבר יישבנו דעתו בעניותנו כדלעיל, ובכל אופן קשה לדחותם בשתי דים, בפרט במה שנוגע לשאלת קריאה דאורייתא, כמבואר בב' הקונט.

אולם נראה לצדד להיתר, דאדרבא היא הנותנת - מאחר שיש כאן הרכבה חימית של החומר המוזלף שמתלכד ומתחבר עם הדיו הקיים ונהפך הכל לאחד, מעתה אין כאן שוב עליון ותחתון, כי ההזלפה חדרה לתוך החומר של הדיו הקודם, וכן התחתון חדר והתאחד עם ההזלפה והיו לאחדים. א"כ לא דמי לדיו ע"ג דיו שכל חד לחודיה קאי והעליון מכסה התחתון ואינו נראה לעינינו כלל, משא"כ כאן שהכתב התחתון לא נתכסה והוא נראה לעינינו יחד עם חומר ההזלפה, ובזה י"ל שאין החומר המוזלף מפריע כיון שהדיו הקודם מצד עצמו ג"כ כתב מעליא הוא ודמי לנתערב דם זריקה במים או בדם פסול, זבחים ע"ט, והא דפשיטא לי' להחח"ס בתשובה הנ"ל במערב דיו וצבע בכלי וכותב בו שהוא פסול, ודאי דהמדובר שלו הוא בגונא שהצבע מקלקל מראית השחרות שבדיו, ומשוה לזה הנידון שם דדיו ע"ג סיקרא, כי אף שבזה העליון הוא שנראה, מ"מ הרי התחתון בעצם קיים, ובזה הספק שבגמ' וכי מפני שאנו מדמין וכו' דשמא גם ככה"ג אין כתב עליון כתב. כי אם זה נתערב ממש הצבע עם הדיו והכל נראה שחור ודאי דכשר, כיון דלדין לא קיי"ל כר"ת דבעי דיו דוקא, אלא כל מראה שחור עומד, בכלל דיו הוא. וה"ז דומה למש"כ שם קודם לענין הדיו שבזמנו, שהוא עשוי מתערובת אבק שרפת וידרעיהאל עם העפצים, ואבקה זו היא אדומה מצד עצמה אלא שמשחירה בהתערבה עם העפצים. (ואעפ"י שיתכן שזוהי ג"כ הרכבה חימית, ואינו דומה לערבוב של צבע עם הדיו דכל חד לחודיה קאי, מ"מ מסברא שגם בזה כשר, כיון שאין דין מיוחד ממה צריך להיות הדיו, רק התנאי הנצרך שיהיה שחור למראית עינינו, כל שהתערובת נראית כך ה"ז כשר לכתובה).

ע"כ אני מצרף דעתי העני' לדעת הגרשי"א בקונט' להכשיר, והנלע"ד כתבתי.

סימן מב : בדבר מחיקת שה"ק מסרט רשם קול¹²

א.

במש"כ (יב"א ח"ד יו"ד סי' כ) להקשות על מש"כ בשו"ת אבן יקרה שכתב שאינו נראה לעין רגילה אין עליה תורת כתב שמסתייע ממה שכל בעלי חיים יש בהם נקבים דקים טבעיים בכל אבריהם אלא שאינם נראים לעין. וכת"ר הקשה עליו דהא לא אסרה תורה טריפה אלא משום שאינה חיה וכו'. לעני"ד נראית כונת הסי' הנ"ל להוכיח מזה גופא, שהרי י"ח טריפות נמסרו למשה מסיני ובהן טריפות מטעם נקובה, והרי לא נאמר במפורש שהוא רק בנקב הנראה לעינים ומ"מ ברור שסתמו כפירושו דוקא בכה"ג שהוא נראה לעינים. ומכאן שכל מקום שנמסרה הלכה, הכונה למה שהעין רואה. ומינה שגם הדין של כתב ג"כ פירושו רק מה שנראה לעין ולא מה שצריך למכשיר מיוחד בכדי לראותו.

אכן מה שכת"ר בא ללמוד משם לניד"ד מצד דעל הסרט אין נראה שום כתב, לעני"ד אין עדיין ראייה, כי האיסור לאבד השמות הקדושים לא נאמר שהוא רק היכא שיש ע"ז תורת כתב, שלא נלמד אלא ממש"כ ואבדתם את שמם וכו' לא תעשון כן וכו', א"כ האזהרה על כל שנקרא בזה שם מהשמות המיוחדים, ולא נזכר כאן כלל התנאי שיהא השם נקרא דוקא ע"י כתב שנבא לדון בזה התנאים הנצרכים בכתב, דהיינו כתב הנראה לעינים, אלא כל שנקרא בזה שם השם. ומה שנקרא ע"י שמיעת האוזן אדרבא נראה שיותר יש בזה הקפדה, שהרי האיסור להגות השם באותיותיו (ר"פ חלק וע"ז יח) הוא דוקא כשהוגה בפיו ואילו כתיבה מותרת, שהרי לפי פ"י התוס' שם הדבר אמור גם לגבי שם בן ד' אותיות, והרי כך הוא נכתב בס"ת. וע"י רע"א סי' ל' שהוכיח מכאן עכ"פ שכל היכי שמכוין בפירוש שלא תיחשב כתיבה כקריאה מותר. עכ"פ לפנינו ששם הנקרא יש בו יתר קדושה ממה שנראה ונקרא במראית העין. א"כ ה"נ בניד"ד אין לנו לדון אם זה נקרא כתב או לא, אלא אם שייך ע"ז גדר נקרא שיש שאז יש האיסור לאבדו גם אם אין ע"ז תורת כתב כלל.

(ובספיקו של רע"א וודו במו"מ הנ"ל לכאורה היה נראה להוכיח שכתובה כדיבור ממה דנקטינן לענין מברך השם שאמרו שם (סני' נ"ו) שמוציאין כל אדם לחוץ ושואלים את הגדול שביניהם אמור מה ששמעת בפירוש והוא אומר והדיינים עומדים על רגליהם וקורעין וכו' והיינו משום שאי אפשר לחייבו אא"כ שומעים מפי העדים מה ששמעו בפירוש. ולכאורה קשה לפמש"כ התוס' (יבמות לא ד"ה דחזו) שאם העדים זוכרין העדות אפשר לקבל העדות גם מתוך הכתב ואין כאן משום מפייהם ולא מפ"י, א"כ למה צריכים העדים דוקא להשמיע את זה **בדיבור** מה שמחייב קריעה וכו', הרי עדיף יותר היה לשמוע עדותם בכתב, וכתב אינו כדיבור א"כ לא יצטרכו כ"ז. ואי"ל כי הוי חוזר חלילה, כי אם נצריך לקבל עדותם דוקא מפי הכתב הוי כמו אינו ראוי לביילה, בדומיא למי ששכח עדותו, ז"א דנאמר שבאמת מותר להם גם להשמיע עדותם בע"פ אלא שמ"מ כל שאפשר בלא"ה ימסרוהו בכתב. אלא נראה מזה דהא דכשר קבלת העדות מפי הכתב כשזוכרים העדות היינו מפני שאז הכתב כדיבור ייחשב, כי עיקר קבלת עדות היא מפייהם, אלא שמדין כל הראוי וכו' הכתב הוא ממש כדיבור. ול"ד להא דכתיבת השם שדן בו רע"א הנ"ל שאינו צריך כלל להחשיבו כדיבור. משא"כ עדות היא רק ע"י דיבור אלא שדיבור בכתב מיחשב כדיבור ממש ורק

¹² . מתוך מכתב לגר"ע יוסף שליט"א מח"ס "יביע אומר".

מכוח זה עדותם מתקבלת, ע"כ אין זו עצה שיכתבו, כי אז גם כתיבה זו ה"ה כדיבור, ויתחייבו עליה ג"כ קריעה כדן שומעים מדיבורם ממש. אי"כ הרי מכאן ראייה למה שנסתפקו הגאונים הנ"ל שכל שרצונו להחשיב כתבו כדיבור, תורת דיבור ממש עליו).

ב.

וזה נ"ל גם בכונת הסי' אבן יקרה הנ"ל, שהעלה שאין בתנ"ך שנעשה ע"י צילום קדושת תנ"ך כלל ומ"מ כיון שיש שמות הקדושים בתנ"ך חלילה לנהוג בהם מנהג בזיון, שכת"ר הבין הדברים שלחלק בא בין לדינא בין למעשה, והיינו מצד חומרא בעלמא. אבל אי"כ למה הוצרך להזכיר רק מצד שמות הקדושים ולא מצד עצם קדושת כתבי הקודש. אלא נראה שכונתו כנ"ל, שאמנם מצד קדושת כתבי הקודש אין בזה, כי זה לא מצינו אלא כשיש ע"י תורת כתב לפי דיני כתב, דהיינו כתב הנראה לעינים דוקא. אכן דין קדושת שמות הקדושים אינו תלוי בכתב דוקא, אלא כל שנקרא ע"י שם השם יש בו דין קדושה. ואם אמנם לענין להכנס עמם לביהכ"ס כניד"ד שם י"ל שדינו כאילו השם מכוסה מהעין, לפי דיני כיסוי, כיון שאין השם נראה ונקרא כמו שהוא, מ"מ תורת קדושת השם לא פקע ע"י ואסור לנהוג בהם בזיון.

ועפ"י הנ"ל כל מה שהביא כת"ר לדון בניד"ר מצד שמות הכינויים ונוטריקון אין שייך להכא. כי אם ננקוט שמה שראוי להשמע ע"י המכשיר המיוחד לכך יש בזה משום קריאת השם, הרי שם זה נשמע כשיש ממש ולא ככינוי ונוטריקון, ואם ננקוט שבכה"ג שרק ע"י המכשיר נשמע קולו ולא מצד עצמו אין ע"י תורת קריאת ש"ש, כי אז גם דין כינויים ונוטריקון אין בזה, ונפ"מ לענין מחיקה שלא לצורך כלל.

ג.

בא"ד מביא כת"ר לדון מצד שנכתב מעיקרא בכונה ע"מ לחזור ולמוחקו, וציין לדעת המשיב דבר בזה. וכזה דן בענין בהתוה"מ י"א-י"ג ידדנו הרב כ.פ. טכורש וציין למש"כ הפנמ"א עפ"י דברי רש"י סוטה לענין כתיבת המגילה על עור בהמה טמאה שהואיל ונכתבת מעיקרא ע"מ למוחקה ל"ל בה. וכת"ר הקשה ע"י מהא דחספא סוכה נ"ג, שנראה אעפ"י שמעיקרא נכתב ע"מ למוחקו איכא איסורא. וכי לתרץ "דהתם הסגולה מצריכה שיכתבנו לשם קדושתו, ובכה"ג ל"מ מאי דלא עביד לשם קיים". אולם לפ"י תיקשי דא"כ מאי מייתי ק"ו ממגילת סוטה שמתרת לשם הבאת שלום, אא"כ נאמר שגם התם כיון שכל עיקר הדבר נצרך לשם סגולה והשפעת המים על הסוטה נמי נצרך שיהא נכתב בקדושה דוקא. ואילו מתוך דברי ר"ש שבירושי הנ"ל הרי נראה דלא ס"ל הכי שאלי"כ טענתו שהואיל ונכתבת למחיקה ל"ל בה, אינה טענה כלל. שמ"מ מוכרח לכתוב לשם קדושה דאל"כ אינה משפיעה כלום.

ולכאורה חשבתי לומר שסוגיא זו אזלא אליבא דת"ק דר"ש דאסר באמת לכתוב על עור בהמה טמאה, ולדידיה אין חילוק בין שכותב ע"מ להתקיים או ע"מ למחוק. אך ז"א דא"כ איך אפשר לנקוט להלכה כר"ש כיון דת"ק פליג עליה, ולהלכה הרמב"ם פוסק כן, דאסור לכתוב אלא עור הטהורה, ובע"כ צ"ל דהפנ"מ נוקט דסברת ת"ק הוא כמ"ש שם בירוש' ר"א בר"ש לדחות דברי ר"ש: שמא תאמר איני שותה ונמצא השם גנוז על עור טמא. באופן שגם ת"ק אינו חולק על עצם דינו של ר"ש רק מכח החשש שמא תאמר איני שותה וכי' ובהוה הוא קיי"ל כוותיה, אבל בעיקר סברתו של ר"ש שכל שנכתב ע"מ למחוק אי"ב משום קדושה גם ת"ק מודה, ואפוי פלוגתא לא מפשינן. אי"כ הרי א"א לפרש הא דסוכה עפ"י ת"ק דר"ש, דאין לפי הנ"ל כל מחלוקת ביניהם במה שעומד למחיקה.

ד.

והנ"ל לתרץ זאת, והוא בהקדמת מה שכי' לי חכ"א¹³ להעיר בעיקר ההסתמכות על הפנמ"א, שהרי השד"ח בקונטרס שלו נידון שם ספרו הביא הפנמ"א הנ"ל ותמה עליו מדברי ר"א בר"ש הנ"ל שכל עיקר טענתו היא שאם תאמר איני שותה נמצא השם גנוז על עור בהמה טמאה, והרי סמי בידן דכשתאמר איני שותה נמחוק השם שהרי המחיקה מותרת כיון שלא נכתב מעיקרא אלא ע"מ למחוק, עיי"ש בשד"ח.

והנ"ל לבאר זאת עפ"י שדקדק עוד אותו חכם (ואף אני דייקתי כן) דמדברי הר"מ פ"ו מיסוה"ת נראה שמחלק בין איסור איבוד שה"ק לאיסור נתיצת אבני היכל והמזבח, דהתם התנה שהוא רק כשעושה בכונת השחתה, ואילו לענין איסור לאבד שה"ק לא הזכיר מזה כלום ומשמע שגם שלא בכונת השחתה נמי אסור, וקשה מנין ליה חילוק זה. וכי בזה שצ"ל שזה נלמד ממה שהוצרך הכתוב להשמיע במיוחד איסור איבוד שה"ק שזה נלמד ממשי"נ ואבדתם את שמם וכי' לא תעשון כן וכי', ולכאורה למ"ל קרא מיוחד לזה, וכי' במה גריעי שה"ק מאבני היכל ומזבת שאסור לאבדם, ומה שהביא כת"ר מהתשב"ץ שאיסור נתיצת הוא רק על מה שיש עליו תורת בנין ונתיצתה, אינו מוכרח כלל, דזיל בתר טעמא ומאי נפ"מ באיזו צורה נקרא ע"י שה"ק וכן צורת האיבוד. ואילו היינו אומרים דקרא דוקא הוא כי אז תיקשי מנין לנו לאיסור נתיצת **ההיכל**, והרי קרא לא נאמר אלא לענין המזבחות, א"ו זיל בתר טעמא. (והא דאין איסור תורה על איבוד הכינויים וכתבי הקודש, י"ל כיון שאינם שמות המיוחדים ומשתמשים בהם גם במובנים אחרים, וכן י"ל לגבי כתה"ק דאפשר לראותם כסיפור דברים בעלמא, אין שייך עליהם כ"כ שנקרא ש"ש עליהם אלא רק מצד הכונה אבל לא מעצם מהותם). ומדאיצטרך קרא מיוחד לענין איסור איבוד שה"ק שמעינן שבא לרבות לאיסור גם כשאינו עושה בכונת השחתה. והדברים נראים.

ומעתה יוצא שבשה"ק יש איסור איבוד מכוח הדין הכללי של איסור נתיצת ההיכל והמזבח, ואיסור נוסף מצד ריבוי הכתוב, שבא להוסיף איסור גם כשאינו עושה בכונת השחתה, שאז מצד האיסור הכללי אין בזה, ומ"מ אסור מכוח הריבוי המיוחד. ועפ"י נראה לומר דכל דברי ר"ש דירוש' שבכותב בכונת מחיקה אין ע"י קדושת השם

¹³ הוא ניהו הרה"ג ת. אבלסון שליט"א מחדרה.

אין זה אלא מצד האיסור המיוחד שנתרבה מן הכתוב ואבדתם את שמם לא תעשת כן וכו', כיון שלא נתקדש השם. אכן האיסור הכללי שישנו מכוח נתיצת אבני ההיכל והמזבח זה לא נתמעט גם כשלא היתה הכונה לקדש השם, כיון שמ"מ הוא השם המיוחד וכל הרואה אותו מבין בשם זה רק את השם המיוחד, הרי איסור איבודו קיים מכוח הדין הכללי הנ"ל של איבוד אבני ההיכל והמזבח.

והנה מחיקת השם דמגילת סוטה, אפילו כשעושה זאת לצורך השקיתה נראה נמי דזהו בכלל מחיקה **דהשחתה**, כיון שכל עיקר מה שנצרך לשם השקייתה היא ההשחתה ואיבוד השם בדוקא, ואעפ"י שהמחיקה נצרכת לו לשם ההשקייה, מ"מ כל השפעת ההשקייה באה לה עי"ז שהושחת השם ונמחק, ובדומיא דמ"ש (שבת ק"ה) שקורע כלים בחמתו אעפ"י שע"ז חמתו שוככת א"י? בגדר מתקן אלא בגדר מקלקל, והיינו כנ"ל כי כל עיקר מה שהוא מתקן אצל יצרו הוא מצד הנאת הסיפוק שבהשחתה.

(וכך אני גילגל לפרש הא דאמרו תענית ח': לע"ל מתקבצות כל החיות ובאות אצל הנחש ואומרים לו ארי דורס ואוכל וכו' אתה מה הנאה יש לך. א"ל ואין יתרון לבעל הלשון. שלכאורה תמוה אם באמת אין לו הנאה למה בכל זאת עושה זאת? וכן בעל הלשון עצמו, וכי אין לו הנאה, והרי ודאי וודאי שנהנה מזה, וכבר אמרו (ב"ב קס"ד) ג' עבירות אין אדם ניצול מהן וכו' לה"ר וכו' ואיך יתכן שכל באי עולם נכשלין בדבר שא"י"ב משום הנאה כלל? אלא פירוש הדברים הוא זה, כי בעוד הארי דורס ואוכל הרי הנאתו אינה ממה שהדרוסה מצטערת וסובלת, שהוא להנאת עצמו הוא עושה, וכן שאר חיות, משא"כ הנחש, כל עיקר הנאתו היא מזה שהנשך מתפתל בכאביו, וכן הוא בעל הלשון כל עיקר ההנאה היא מה שמכאיב לחבירו, והנאה ממה שלשני כואב זוהי מדה נוראה ביותר שזהו שמגנים בנחש ובעל הלשון).

ולא אמר ר"ש אלא שבכה"ג שנכתב מעיקרא לשם מחיקה אין בזה משום קדושת השם ונפ"מ לענין הכתיבה על עור בהמה טמאה, אבל ודאי שבזה לא פלטינו מאיסור המחיקה להשחתה שהוא קיים מה"ת כנ"ל גם אם לא נכתב לשם קדושה דוקא. אלא שזה הותר בגלל החשיבות הגדולה של הבאת שלום, בין איש לאשתו. וא"כ כ"ז אמור רק בכה"ג שהמחיקה נצרכת לשם זה, משא"כ בשאמרה איני שותה, שאין כבר התועלת של הבאת שלום, חוזר איסור האיבוד למקומו ויצטרכו לגנוז המגילה מבלי שיהא מותר למוחקה ומתורצת השגת השד"ח על הפנמ"א.

וממילא הרי מסולקת מאליה גם הערת כת"ר מהא דחספא, כי גם שם כל עיקר הסגולה היא ע"י שהשם **ימחק** במים, נמצא שהשחתת השם נצרכת לשם ההצלה, וזה אסור אילולא הק"ו גם בשם שלא נכתב לשם קדושה.

ובמש"כ נראה גם לבאר כונת הש"ך (רע"ו סי"ב) שאם לא נכתב בקדושה מותר למחקו לצורך תיקון דוקא אבל שלא לצורך כלל אסור. ולכאורה מנ"ל הא, מאחר שבכה"ג א"י"ב משום קדושה כלל, ולמה לא יהא מותר למחקו גם שלא לצורך. אכן לפי הנ"ל גם כשלא נכתב לשם קדושה, עכ"פ קיים בזה האיסור **הכללי** שנלמד מאיסור נתיצה דהיכל ומזבח כל עוד שהוא **להשחתה**, וזהו כשזה שלא לצורך תיקון.

כ"ז כתבתי ליישב אותן שיטות הסוברות שאין קדושה בכותב ע"מ למחוק, ומ"מ מצד זה גרידא ודאי קשה לסמוך להתיר בניד"ד כיון דרבו החולקים עליהם, כמו שציין כת"ר.

ה.

אכן בנידון שלנו נראה שא"י"צ לכל הדיון, כי אין כאן קריאת ש"ש כלל וכלל על הסרט של הרשם-קול. ואינו מהדומה כלל לצילום שהאותיות קיימות ועומדות והזכוכית אינה אלא מגדילה אותם, משא"כ הכא אין בסרט שום הקלטת הקול, וממילא ע"י ההעברה דרך המכשיר אינו חוזר להפליט כאילו הקול שישנו בו; והקול היוצא אינו אלא מה שהחשמל מייצר בעברו דרך המכשיר, ואין פעולת הסרט אלא בזה שמביא לידי תנודות בחשמל העובר במכשיר שהן מקבילות לתנודות שנעשו בסרט בזמן דיבור הדובר, שע"כ התנודות הללו של החשמל חוזרות ומולידות **העתקה** של הקול הקודם, וה"ז כאילו מישהו המחקה בדייקנות נמרצת דיבורו של אחר, שמ"מ אין למחקה ולמדבר שום שייכות כלל. ומאחר שכן אין בסרט עצמו שום הקלטת ש"ש כלל, ול"ש בו לא כתיבה ולא מחיקה ולא משום איבוד שה"ק כלל וכלל. והנלענ"ד כתבתי.

סימן מג : באיסור אכילה דיוהכ"פ

א.

בס' אחיעזר ח"ג סי' ס"א דן לענין אכילת יוהכ"פ כשנכנס האוכל למעים שלא דרך אכילת גרונו. ונוקט לפשוט דכל שלא בדרך אכילת גרון "ל"ש בזה שום חיוב מה שמכניס לתוך מעיו". "דדרשינן עינוי מוענך וירעיבך והתם כתיב ויאכילך והוא תחת עינוי דרעבון באה האכילה והיינו באופן שנכנס דרך הגרון, דהוא מדרך אכילה ונגד זה העינוי, אבל מה שמישב דעתו שלא בדרך אכילה הוי עינוי לגבי יוהכ"פ".

ומייתי לזה כמה ראיות:

(א) ראית המנ"ח (שי"ג) דלא סגי לענין יוהכ"פ בהנאת מעיו גרידא, מדבעינן כדי אכילת פרס ואי סגי בהנאת מעים גרידא, סגי גם אחר כדי א"פ, כל זמן שלא נתעכל בבני מעים "כמו בבהמ"ז שהביא המג"א בס"י ר"י בשם הכנה"ג דמצטרף גם אחר כדי א"פ".

(ב) מהא דר"ש ס"ל דאוכל נבילה ביוהכ"פ פטור משום דס"ל אין איסור חע"א, והא לר"י על כל איסורים חייב בהנאת גרונו לחוד, ואפילו אם הקיאו אח"ז מ"מ חייב, א"כ יתחייב אז משום יוהכ"פ, אי חיוב יוהכ"פ הוי בהנאת מעיו, דכי משכח רווחא חיילי.

